

Виклад основного матеріалу. Провідні країни світу досліджують та розробляють заходи, які призвели б до підвищення прибутковості підприємництва, ефективного використання ресурсів, мінімізації ризиків, максимізації прибутку, зниження темпів інфляції, підвищення приросту ВВП та економічної привабливості країни. Роль ризик-менеджменту полягає у тому, щоб попередити можливі несприятливі події, знайти шляхи мінімізації їх негативних наслідків та розробити методичні підходи щодо управління ризиками, що дасть змогу стабілізувати ситуацію в економіці взагалі та ринку банківських і небанківських послуг зокрема.

Процес ефективного управління ризиками передбачає широкий спектр дій, які представлені як послідовність низки етапів, а саме: визначення причин виникнення ризиків і ризикових сфер, аналіз та детальна їх оцінка, вибір оптимальних методів управління ризиками, шляхи мінімізації витрат при здійсненні банківських, фінансових, інвестиційних та інших операцій. Однак, труднощі можна подолати лише за умови системного підходу до забезпечення стабільності країни, стійкості економіки на етапі інтеграційних зрушень, зокрема, ефективного контролю та управління за ризиками [9].

Економічна діяльність виявляється успішною, коли прийняті ризики контролювані й знаходяться в межах фінансових можливостей будь-якої фінансової установи. З метою обмеження ризиків та розроблення шляхів їх мінімізації, методичні підходи до їх управління повинні відповідати вимогам національних та міжнародних стандартів. Саме ефективна система управління ризиками у сфері економічної діяльності сприяє підвищенню конкурентоспроможності та зростанню всієї економіки.

Розглянемо сучасні ризики, які є достатньо складним явищем. Ці ризики пов'язують, перш за все, з небезпекою, загрозою, ненадійністю, невизначеністю, невпевненістю, збитком. Тому головне завдання управління сучасними ризиками полягає не тільки в уникненні ризику, а й у раціональному його управлінні, адекватній оцінці структури й міри ризику, аналізі впливу на окремі сектори економіки. Адже всі види ризиків взаємопов'язані, а їх рівень постійно змінюється під впливом динамічного оточення.

На нинішньому етапі розвитку фінансової системи України ризики нестабільності знаходяться, насамперед, у площині бюджетно-боргової сфери. В умовах суттєвого зменшення стимулюючого впливу зовнішніх чинників на економічну динаміку країни виникає потреба активного пошуку внутрішніх важелів забезпечення стійкого економічного розвитку та зростання добробуту громадян. В такій ситуації підвищується роль бюджетних інструментів, оскільки саме вони є найдієвішими та найефективнішими для вирішення основних завдань соціально-економічного розвитку держави зі слабкими та недостатньо сформованими ринковими інститутами.

Економіка України за останні роки характеризувалася певними позитивними зрушеннями. Переходячи від стабілізаційної до стимулюючої моделі бюджетної політики, в 2012 р. уряд зробив акцент на пріоритетному забезпеченні економічного зростання та підвищенні соціальних стандартів

громадян. З одного боку, за рахунок бюджетних інструментів необхідно утримати позитивну динаміку зростання економіки та соціальних стандартів, з іншого – існує ризик, що економічна сфера країни знову опиниться під тиском негативних чинників, які загрожують відновленням тенденції до поглиблення дефіциту бюджету та комплексу похідних макроекономічних проблем [7].

Невирішені проблеми на фінансовому ринку також створюють ризики формування нових кризових загострень. Ріст витрат у зв'язку з антикризовими заходами загострює проблеми бюджетного дефіциту та державного боргу. За прогнозами держкомстату дефіцит бюджету України до 2020 року не повернеться до передкризового рівня, навіть з урахуванням тенденції до відродження економіки [1].

Напружена макроекономічна ситуація суттєво відобразилась також на фінансових результатах діяльності банків. За даними Національного Банку з 2010 р. до кінця 2011 р. на ринку спостерігався від'ємний показник фінансової діяльності банків, у 2010 р. він досяг мінімального значення (-38450 млн грн.) [2]. Незважаючи на те, що показники станом на 01.02.2012 свідчать про позитивну динаміку, говорити про кардинальне покращення фінансового клімату в банківському секторі економіки ще зарано (рис. 1)

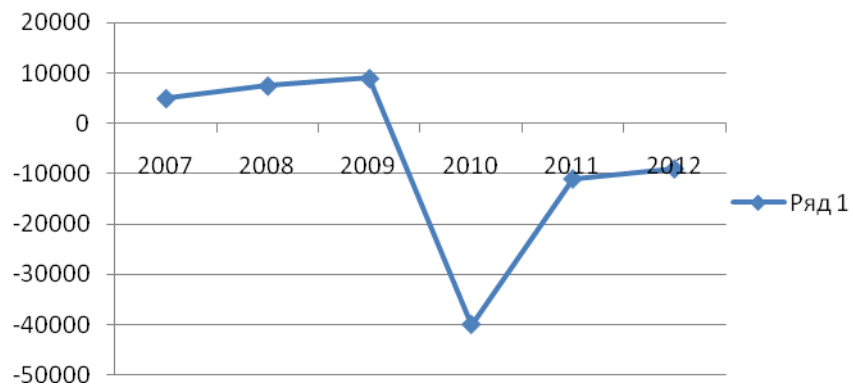


Рис. 1. Фінансовий результат діяльності банків України (млн грн.) [8]

Джерело: Сльозко О.О. Вплив глобальних фінансових ризиків в умовах трансформації світової фінансової системи / Сльозко О.О. «Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності». – 2011. – С. 91.

З метою уникнення помилок докризового періоду економісти приділяють особливу увагу питанням управління ризиками та формуванню банківських резервів. Банки почали доволі динамічно збільшувати резерви під активні операції (рис. 2), прагнучи максимально безпечно почувати себе в ситуації невизначеності, яка зараз сформувалася на фінансовому ринку.

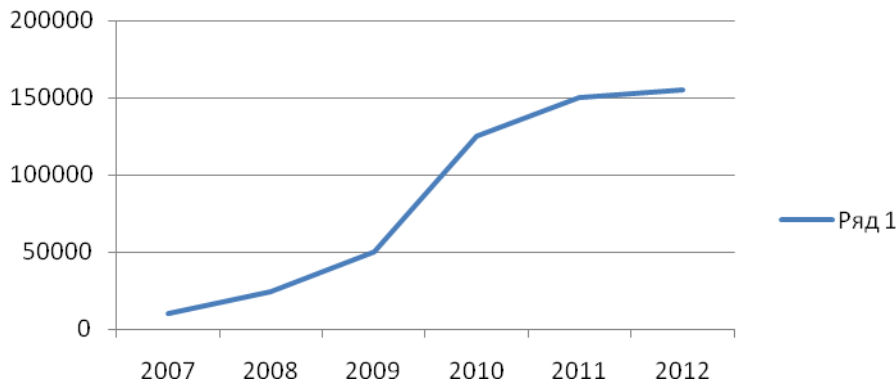


Рис. 2. Резерви під активні операції (млн грн.) [8]

Джерело: Сльозко О.О. Вплив глобальних фінансових ризиків в умовах трансформації світової фінансової системи / Сльозко О.О. «Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності». – 2011. – С. 91.

В умовах невисокої дохідності банки проявляють інтерес до більш високодохідних і високо ризикованих активів. Така тенденція склалась на фінансовому ринку в 2011 році, коли збільшилась емісія та зріс попит на облігації низької якості, що сприяло скороченню різниці між дохідністю державних цінних паперів та облігаціями з високим ризиком. В таких умовах з боку акціонерів на учасників світового фінансового ринку посилюється тиск щодо збільшення дохідності фінансових операцій. Ці обставини засвідчують, що стабілізація на сьогодні дуже слабка, а ризики для світової економіки дуже великі [10].

При розробці стратегії банки повинні вирішувати дві основні проблеми, пов'язані з управлінням ризиками: забезпечення своєї господарської діяльності в умовах ризиків, а також проблеми їх мінімізації за заданих умов, адже життєздатність і процвітання економіки неможливе без добре налагодженої банківської системи ефективною фінансовою безпеки, інвестиційної політики країни, страхового захисту підприємств, установ організацій тощо.

Для підтримання позитивної динаміки інвестиційного процесу основним завданням НБУ є формування сприятливого інвестиційного клімату. Підвищення стійкості вітчизняної фінансової системи, на нашу думку, можливе шляхом формування захисних і стабілізаційних механізмів, які підвищують її здатність до фінансування інвестиційних процесів.

Потужним важелем модернізації структури економіки та підвищення продуктивності праці є монетарна політика. Вона має спрямовуватися на стійкість номінальних показників, що дозволить стабілізувати реальні значення ключових макроекономічних показників. Незважаючи на відносно пом'якшення монетарної політики НБУ, вітчизняна банківська система має обмежені можливості фінансувати інвестиційні процеси. Це пов'язано із такими проблемами :

– нестача внутрішніх дешевих ресурсів, що призводить до посилення залежності банківської системи від зовнішніх ринків капіталу;

– високі ризики та недосконалість інструментів їх страхування, що підтримує високі процентні ставки й знижує мотивацію банків кредитувати інвестиційні проекти;

– двозначні темпи інфляції, що знижували привабливість довгострокових інвестицій та дозволяли отримувати прибутки без модернізації виробництва;

– суперечливість поточних цілей монетарної політики, коли завдання гальмування інфляційних процесів домінує над необхідністю стимулювати інвестиції шляхом зниження процентних ставок;

– нерозвиненість інституційної структури фінансової системи, де практично не представлені спеціалізовані банки, бюро гарантій, страхові фонди.

– особливою ризиковою обставиною є надлишок глобальної ліквідності[6].

Серед можливих шляхів виходу з кризової ситуації можна виділити такі заходи по зниженню внутрішніх факторів ризиків:

–удосконалення податкової системи у розрізі основних податків;

–удосконалення митних процедур, введення електронного декларування;

–проведення транзиту товарів, передумовою якого є сприятливе географічне положення України;

–залучення іноземних інвесторів, що сприятиме узгодженню вітчизняних стандартів з Європейськими [3] тощо.

Основною метою вищезазначених заходів має бути стабільний розвиток фінансової системи країни в напрямі нагромадження фінансових ресурсів для економічного розвитку, налагодження системи фінансування, забезпечення її стійкості до потенційно негативного впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків та загроз. Отже, завданням державної політики у сфері фінансової безпеки є своєчасна оцінка та реагування на існуючі та потенційні загрози.

Сучасні тенденції у вітчизняній економіці змусили державу переходити до нової парадигми, використовуючи сучасний ризик-менеджмент інтегровано, безперервно й розширено в усіх сферах. Компанії, яким вдалося успішно запровадити ефективну стратегічну програму управління ризиками, з більшою імовірністю зможуть захистити себе від несподіваних ударів по своєму іміджу, а відтак досягнуть довіри з боку акціонерів.

Загалом, у 2012 році труднощів, ризиків та викликів для української економіки існувало досить багато. Посилюючий вплив на внутрішні проблеми мали економічні негаразди країн світу, зокрема боргові кризи в державах єврозони. Основа майбутнього економічного зростання України – в підтримці внутрішнього виробника заради вітчизняного споживача. Для покращення перспектив розвитку вітчизняної економіки необхідно працювати над зниженням енергозалежності України, імпортувати новітні технології та стимулювати національне виробництво, не забуваючи при цьому про паралельне нарощування експорту [5].

Висновки. Тому можна зробити висновок, що створення та удосконалення системи управління ризиками є однією з необхідних умов досягнення успіху у сфері економічної діяльності. Оцінка ризику є необхідною умовою аналізу

ефективності підприємницької діяльності, обґрунтування доцільності інвестиційних проектів, визначення вартості бізнесу тощо. Вирішення проблеми ефективної оцінки сучасних ризиків набуває особливої актуальності в умовах інтеграції, відкритості економічних процесів та підвищення рівня конкуренції як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках.

Проведене дослідження сучасного стану управління ризиками на макро- та мікрорівнях економіки засвідчило, що динамічний розвиток економіки України після закінчення сучасної світової фінансово-економічної кризи та забезпечення її конкурентних позицій на світовому ринку потребує переходу до застосування нового, інтегрального підходу до управління ризиками в рамках економіки в цілому. Основними компонентами інтегрального підходу є теоретичні розробки, нормативно-правова база та дії держави з впровадження та підтримання управління ризиками. Їх аналіз засвідчив, що наразі склалися всі необхідні передумови для запровадження нового підходу до управління ризиками на всіх рівнях економіки.

Варто зазначити, що одним із чинників успішного існування і подальшого розвитку банківських та фінансових установ в умовах суворої конкуренції є саме можливість ефективного управління сучасними ризиками. Тобто, здатність передбачити фінансові витрати, необхідні й достатні для зменшення імовірності появи несприятливих результатів, а в разі їх виникнення – спроможність локалізувати негативні наслідки цих подій.

Таким чином, успішне функціонування економіки України в цілому значною мірою залежить від пошуків відповідних методів контролю, оцінки та моніторингу ризиків, створення ефективної системи управління діяльністю банків, пов'язаними з банківськими та фінансовими операціями, вивчення ризикових сфер. Саме ефективна система управління ризиками здатна забезпечити достатню конкурентоспроможність та фінансову стійкість країни.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua> .
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> .
3. Дзюба О.М. Системні інвестиційні ризики в Україні / О.М. Дзюба, М.В. Бураченко // Економічний простір. – № 62. – 2012. – С. 44.
4. Мазурець Ю. Ризики, виклики та перспективи / Ю. Мазурець // Українська економіка 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.ua/articles/business/>
5. Медведкіна Є.О. Теоретико-методологічні засади забезпечення фінансової безпеки національних економік / Є.О. Медведкіна // К.: Вид. центр «Академія», 2011. – С. 249–253.
6. Молдован О.О. Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки / О.О. Молдован, С.О. Біла, О.В. Шевченко // [аналітична доповідь]. – К.: НІСД, 2012. – С. 25.

7. Огліх В.В. Сучасні аспекти розвитку ризик-менеджменту у фінансових установах / В.В. Огліх, Г.О. Бесчастна // VII Научно-практическая конференция «Спецпроект: анализ научных исследований». – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_06_14/ek8_oglih.htm
8. Сльозко О.О. Вплив глобальних фінансових ризиків в умовах трансформації світової фінансової системи / О.О. Сльозко// Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. – С. 91.
9. Інтерактивні ресурси сайту журналу «Український тиждень» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/>

Подано до редакції 26 грудня 2012 року

Позднякова Л.А., Бобось М.Л.

Современные риски в экономике Украины

В статье проанализированы современные риски, обозначены основные принципы эффективного риск-менеджмента, предложены меры, внедрение которых на уровне государства позволит снизить негативное влияние современных рисков на развитие экономики Украины.

Ключевые слова: *современные риски, финансовые и банковские учреждения, экономика страны, монетарная политика, государственное управление, минимизация рисков.*

Pozdnyakova L.A., Bobos M.L.

The risks of Ukraine's economy

The article analyzes the current risks, describes the basic principles of effective risk management, the proposed measures, which of the implementation at the state level will reduce the negative impact of current risks to the economy of Ukraine.

Key words: *current risks, financial and banking institutions, the economy, monetary policy, public administration, minimization of risk.*

Позднякова Людмила Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансових ринків Національного університету державної податкової служби України.

Бобось Марія Леонідівна – студентка групи ФБДп-32 факультету фінансів та банківської справи Національного університету державної податкової служби України.

УДК 336.773

Рудая М.І.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

У статті узагальнено діючу практику державного регулювання кредитних спілок та проаналізовано вплив на результати їх господарської діяльності. Окреслено напрями оптимізації державного регулювання для кредитних спілок. Обґрунтовано необхідність реформування діючого законодавства діяльності кредитних спілок в Україні.

Ключові слова: кредитна спілка, кредитна кооперація, капітал спілки.

Постановка проблеми. В умовах реформування ринку кредитних спілок постає проблема розробки науково-обґрунтованих пропозицій щодо розширення ринкових можливостей та утворення їх фінансової інфраструктури. Необхідно зазначити, що заходи щодо реформування діяльності кредитних спілок повинні передбачати удосконалення системи державного регулювання й нагляду, посилення контролю за їх діяльністю та функціональну інтеграцію з територіальними громадами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед наукових праць, присвячених питанням діяльності кредитних спілок як професійних учасників фінансового ринку, слід виокремити роботи В. Зіновчука, О. Волкової, В. Корнеєва, В. Левченко, та інших дослідників. Водночас нові умови господарювання кредитних спілок вимагають посилення наукових досліджень, зокрема в частині державного регулювання їх діяльності.

Мета статті. Метою статті є узагальнення особливостей діючої практики державного регулювання діяльності кредитних спілок та визначення можливого впливу на стан їх господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, з метою визначення оптимальних шляхів розвитку діяльності кредитних спілок необхідно попередньо визначити переваги та недоліки їх присутності на фінансову ринку як на рівні надавачів послуги, так і з позиції регуляторного впливу. Крім того, необхідно враховувати особливості реформування державного регулювання в частині визначення необхідності присутності кредитних спілок на фінансовому ринку України (табл. 1).